

การพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยใช้ความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวกับทัศนคติ และความต้องการของผู้ประกอบการในบ้านวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่

Physical Community Development for Tourism Using Preferences of Tourists and Attitudes and Needs of the Entrepreneurs in Wualai Community, Chiang Mai

อาจารย์กรุณา รัชชวิณ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การวางแผนพัฒนาโดยเฉพาะการท่องเที่ยวอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นลูกค้าและชุมชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการ หากการพัฒนานั้นไม่ได้ใช้ข้อมูลจากทั้งสองฝ่าย อาจทำให้การพัฒนานั้นๆ ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะไม่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และชุมชนไม่ให้ความสนับสนุนเพราะไม่ตรงกับความต้องการของตน ดังนั้นในการจัดทำแผนพัฒนาควรมีการใช้ข้อมูลจากทั้งสองฝ่าย

บทความนี้กล่าวถึงส่วนของงานวิจัยที่มีการใช้ข้อมูลความชื่นชอบของนักท่องเที่ยว ประกอบกับความต้องการของชุมชน เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาชุมชนวัวลายซึ่งเป็นผู้ผลิตเครื่องเงิน ให้เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ย่านวัวลายเป็นย่านผลิตเครื่องเงินที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่และป็นย่านที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ แต่ประสบปัญหาจากการเปลี่ยนอาชีพของคนรุ่นใหม่ ซึ่งสามารถแก้ไขโดยการส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว วิธีการวิจัยประกอบด้วย การสำรวจความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวต่อลักษณะกายภาพของชุมชนผ่านทางภาพถ่ายสี การวิเคราะห์ลักษณะกายภาพจากกลุ่มภาพที่ได้รับความนิยมชื่นชอบสูงและต่ำ การวิเคราะห์เนื้อหาของบทบรรยายภาพโดยนักท่องเที่ยว และสัมภาษณ์ถึงทัศนคติและความต้องการของชุมชนที่มีต่อลักษณะทางกายภาพและประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาในย่านวัวลาย ผลที่ได้ผ่านการสังเคราะห์และสรุปเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางให้กับภาครัฐเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชนวัวลายเพื่อการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความชื่นชอบ ชุมชนวัวลาย เครื่องเงิน

Abstract

Development plans, especially those that are related to tourism, may not correspond with the needs of tourists who are considered customers, or the communities who are attraction providers. If the development plans exclude relevant information from both parties, the plans may not succeed due to being inconsistent with tourists' preference and may lack support from the communities due to lack of incentive. Therefore, a successful development scheme requires information from both customers and providers.

This paper describes part of a research utilizing preference data from tourists and community's needs, to establish directions for developing Wualai community into a tourist destination. Wualai community, although well known for silverwares and rooted in the history of Chiang Mai, is facing a problem of losing silverware craftsmen due to their desire for a change of occupation to one that is more secure. This problem could be remedied by encouraging tourism to increase businesses and income for the community. Research methods include preference survey of tourists concerning physical characteristics of the community using color photographs, physical characteristic analysis of the most and least preferred scenes, content analysis of tourists' scene descriptions, and interviews of community's attitudes and needs regarding development of the community. Results were synthesized and concluded into recommendations for the authority to initiate development schemes for Wualai tourism development.

Keywords : Community development, Tourism, Physical environment, Preference, Wualai community, Silverware

บทนำ

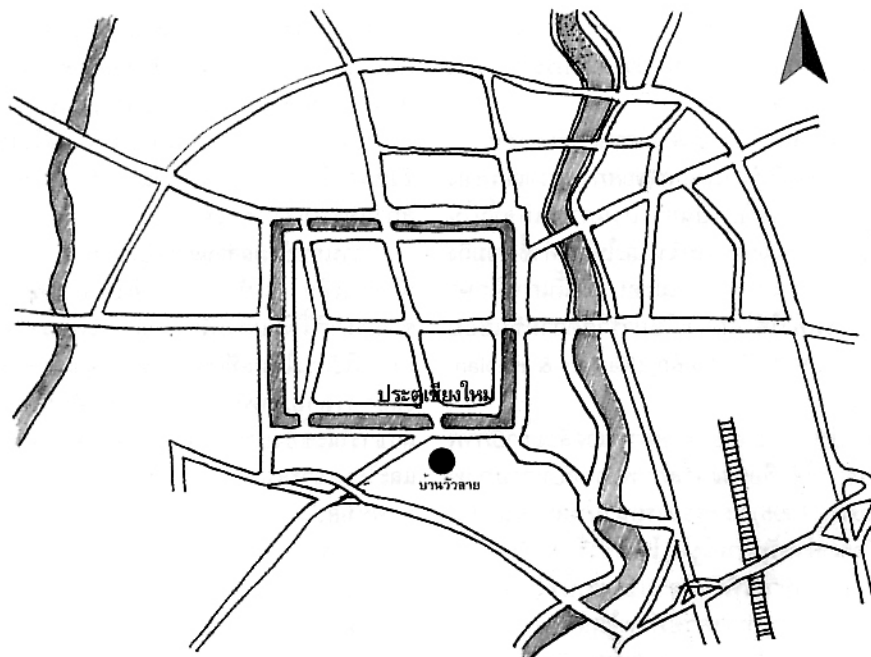
การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวกำลังได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมเป็นอย่างมากจากภาครัฐ โดยเฉพาะกับย่านที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมและศิลปหัตถกรรม อย่างเช่นย่านวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่เป็นย่านหนึ่งที่มีศักยภาพและมีความสำคัญดังกล่าวแต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยว โดยที่ย่านวัวลายเป็นย่านที่เก่าแก่ และมีชื่อเสียงทางการทำเครื่องเงิน วัวลายเป็นชุมชนที่เกิดจากการถูกกวาดต้อนผู้คนมายังเมืองเชียงใหม่ช่วง "เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง" ในสมัยพระเจ้ากาวิละ (จิราวรรณ กาวิละ, 2544) และเมื่อถูกกวาดต้อนมาแล้วชุมชนได้พัฒนาและสืบทอดฝีมือและยังคงประกอบอาชีพการผลิตเครื่องเงินอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ แต่ในปัจจุบัน ผู้ผลิตมีจำนวนน้อยลงเพราะมีปัญหาเรื่องการสืบทอดอาชีพการผลิตเครื่องเงินซึ่งมีสาเหตุจากคนรุ่นหลังในชุมชนที่นิยมเปลี่ยนอาชีพไปรับราชการหรือทำงานบริษัท ที่รู้สึกว่ามีรายได้ที่แน่นอนและเป็นอาชีพที่มั่นคงกว่า ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ต่อไปความสามารถและการเป็นแหล่งผลิตเครื่องเงินที่มีคุณภาพของย่านวัวลายอาจสูญหายไป จึงควรมีการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนและศิลปหัตถกรรมของย่านวัวลายให้คงอยู่และควรมีการส่งเสริมอาชีพการผลิตให้มั่นคงและมีรายได้ดีเพื่อคนรุ่นใหม่จะหันกลับมาสืบทอดอาชีพการผลิตเครื่องเงินซึ่งเป็นอาชีพที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชน และเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และจะทำให้ย่านวัวลายมีการพัฒนาเป็นที่รู้จักและยังคงเป็นย่านผลิตเครื่องเงินของเมืองเชียงใหม่ต่อไป

ปัจจัยหลักที่สำคัญที่ทำให้คนรุ่นหลังเปลี่ยนอาชีพเพราะเกรงว่าหากยังคงทำอาชีพการผลิตเครื่องเงินต่อไปจะสร้างรายได้ไม่แน่นอน ดังนั้นปัญหานี้ควรแก้ด้วยการเพิ่มรายได้จากการผลิตเครื่องเงินและสร้างรายได้จากธุรกิจประกอบอื่นๆจึงมุ่งประเด็นไปยังกลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งกำลังได้รับการสนับสนุนจากหลายๆ ฝ่ายโดยเฉพาะจากทางภาครัฐ และย่านวัวลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว

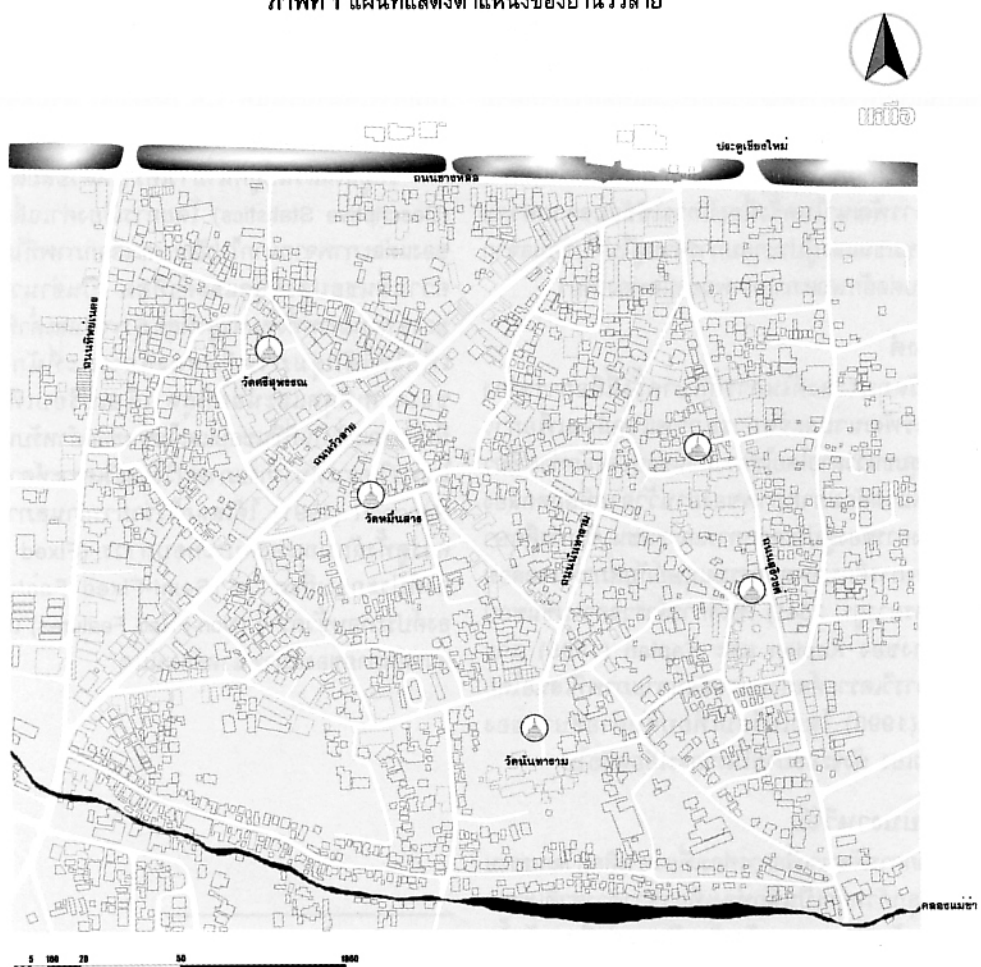
ได้เพราะเป็นย่านที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ดังที่กล่าวมาข้างต้น มีสถานที่ตั้งอยู่ภายในตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินจากเมืองเก่าเชียงใหม่ได้ (ดูภาพที่ 1 แผนที่ย่านวัวลาย) มีบรรยากาศที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะท้องถิ่นดั้งเดิม และมีสินค้าเครื่องเงินที่เป็นสินค้าศิลปหัตถกรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหาร โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ในส่วนที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของประเทศได้เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ทำให้ทราบได้ว่า การท่องเที่ยวแบบจับจ่ายสินค้าศิลปหัตถกรรมในเชียงใหม่มีความสำคัญและมีศักยภาพที่จะพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ ในบริบทของการท่องเที่ยวระดับประเทศ และมีความเชื่อมโยงกับแนวโน้มของการท่องเที่ยวในระดับโลก ดังนั้นการพัฒนาย่านวัวลายโดยเน้นไปที่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบจับจ่ายสินค้าศิลปหัตถกรรมจึงสามารถเพิ่มรายได้ในธุรกิจเครื่องเงินและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้กับชุมชน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาความรู้สึกของคนรุ่นหลังที่เป็นลูกหลานของย่านวัวลายว่ารายได้ไม่แน่นอน และไม่ยอมสืบทอดการผลิตเครื่องเงินต่อไป

ในบทความนี้จะมุ่งความสนใจไปที่การพัฒนาโดยใช้ปัจจัยทางประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลักเพราะกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมและทางสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางจิตวิทยาเพราะเกี่ยวข้องกับความต้องการทางจิตใจและความรู้สึกซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในของมนุษย์ (McIntosh, Goeldner & Ritchie, 1995) ในการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวนั้นสิ่งสำคัญมากส่วนหนึ่งก็คือความพึงพอใจที่ได้รับจากการท่องเที่ยวซึ่งจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวนั่นเอง โดยที่

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงตำแหน่งของย่านวัวลาย

ภาพที่ 2 แผนที่ย่านวัวลาย

บทบาทของผู้ออกแบบสภาวะแวดล้อมก็คือการพัฒนาสภาพแวดล้อมกายภาพให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และความพึงพอใจสูงสุด

ประสบการณ์และความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมกายภาพนั้นจะมีจุดเริ่มต้นที่การรับรู้ทางสายตาต่อสภาพแวดล้อมของนักท่องเที่ยว เพราะการรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองของมนุษย์ก่อนที่จะมีการประเมินและให้คุณค่าซึ่งรวมถึงความพึงพอใจ และความชอบหรือไม่ชอบ ดังนั้นการศึกษารับรู้จะสามารถทำได้โดยการใช้การวัดความชื่นชอบซึ่งเป็นผลผลิตจากการรับรู้เป็นหลัก (Kaplan & Kaplan, 1983)

และการศึกษาความชื่นชอบต่อสภาพแวดล้อมกายภาพของมนุษย์สามารถใช้เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมกายภาพ (Kaplan & Kaplan, 1995) และสามารถนำมาเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนาสำหรับภาครัฐได้ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลความชื่นชอบโดยใช้การให้ค่าความชื่นชอบที่มีต่อภาพถ่ายของสภาพแวดล้อมทางกายภาพในลักษณะต่างๆ (Kaplan & Kaplan, 1995; Lekagul, 2002) เมื่อได้ผลของความชื่นชอบสภาพแวดล้อมแล้ว สามารถนำมาจัดลำดับและแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมตามความชื่นชอบของนักท่องเที่ยว และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะให้กับทางภาครัฐเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาต่อไปได้แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาจะไม่เกิดผลสำเร็จหากไม่มีการใช้ข้อมูลและได้รับความร่วมมือจากชุมชนและผู้ประกอบการเอง ดังนั้นในการศึกษาเพื่อการพัฒนาในครั้งนี้จะมีการใช้ข้อมูลจากความต้องการของชุมชนและผู้ประกอบการควบคู่ไปกับข้อมูลจากความชื่นชอบต่อลักษณะกายภาพของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์

ดังนั้นวัตถุประสงค์ในการศึกษานี้คือการสร้างแนวทางการพัฒนาและจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนวัดลายโดยใช้ความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมกายภาพของย่านวัดลายที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและชุมชน ซึ่งการศึกษาจะใช้แนวทางการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม (วิลลิสท์ ทรายงกูร, 2541) ใช้วิธีการสำรวจความชื่นชอบตามแนวทางของ Kaplan และ Kaplan (1995) และใช้แนวทางการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกายภาพที่เสนอโดย Rapoport (1990) โดยเปรียบเทียบกับคำอธิบายของนักท่องเที่ยวเอง ดังจะอธิบายในรายละเอียดต่อไป

การออกแบบงานวิจัย

เนื่องจากการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมนั้นจะมีกลุ่มลูกค้าหลักเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติเพราะเป็นผู้นำเงินเข้าประเทศและท้องถิ่นเป็นมูลค่าที่สูง ดังนั้นในการศึกษานี้จึงเริ่มต้นที่นักท่องเที่ยวต่างชาติก่อนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ใช้กลุ่มนักท่องเที่ยว 300 คน

โดยมีการแจกแจงประเทศที่มาตามสถิตินักท่องเที่ยวในเชียงใหม่ของปีที่ผ่านมา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1, 2546) และได้ทำการเก็บข้อมูลในบริเวณที่สามารถพบนักท่องเที่ยวได้ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

การเก็บข้อมูลส่วนแรกเป็นการสำรวจความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวจะใช้ภาพถ่ายสีเป็นตัวแทนสภาพแวดล้อมซึ่งกรรมวิธีนี้ได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีความเที่ยงและความตรงในการใช้และให้ผลที่เชื่อถือได้ (Kaplan & Kaplan, 1995) โดยการถ่ายภาพลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในบริเวณสาธารณะของย่านวัดลาย และคัดภาพที่มีขอบภาพรองและไม่เหมาะสมออก เช่น ภาพที่มีมืดหรือสว่างเกินไปหรือภาพที่มีสิ่งไม่พึงประสงค์ เช่นถังขยะหรือสิ่งปฏิกูลที่ชัดเจนแล้วจึงเลือกภาพทั้งหมด 15 ภาพ¹เป็นตัวแทนของลักษณะต่างๆ ของย่านวัดลายโดยจำแนกตามกิจกรรมหลัก 3 ชนิด คือ ส่วนที่เป็นบริเวณร้านค้า ร้านค้าส่วนผลิตและส่วนอื่นๆ ของย่านวัดลาย จำนวน 15 ภาพ นำมาเรียงแบบสุ่ม (Random) และพิมพ์บนกระดาษขนาด A4 และเย็บเล่มเป็นสมุดภาพเพื่อใช้สำรวจพร้อมแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวจำนวน 300 คน เลือกให้คะแนนโดยใช้ค่าน้ำหนัก 1-5 (Rating) ตามความชื่นชอบ (1=ไม่ชอบ และ 5=ชอบมาก)

ข้อมูลในส่วนนี้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) โดยการเรียงค่าเฉลี่ย (Means) ของแต่ละภาพจากมากไปน้อย และเลือกภาพที่ได้รับค่าเฉลี่ยความชื่นชอบสูงสุดและต่ำที่สุด เป็นจำนวน 1 ใน 3 ของจำนวนภาพทั้งหมด (สูงที่สุด 5 ภาพ และต่ำที่สุด 5 ภาพ) เพื่อให้ได้กลุ่มภาพที่แสดงลักษณะที่นักท่องเที่ยวชอบมากที่สุดและน้อยที่สุด เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงลักษณะที่เป็นที่ชื่นชอบและไม่ชื่นชอบสำหรับนักท่องเที่ยวในการวิเคราะห์ทางกายภาพผู้วิจัยจะวิเคราะห์ตามแนวทางที่ Rapoport (1991) ได้เสนอไว้ว่าการอ่านสภาพแวดล้อมควรดูทั้งลักษณะองค์ประกอบถาวร (Fixed Features) องค์ประกอบกึ่งถาวร (Semi-Fixed Features) และองค์ประกอบชั่วคราว (Non-Fixed Features) เพื่อให้เข้าใจความหมายของสภาพแวดล้อมนั้นๆ

¹ ในการศึกษาทั้งหมดจะประกอบด้วยภาพจาก 3 ชุมชน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 60 ภาพ แต่ในบทความนี้จะอธิบายถึงชุมชนวัดลายซึ่งมีปริมาณ 15 ภาพเท่านั้น

ส่วนที่สองเป็นการสำรวจโดยใช้การบรรยายภาพของนักท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเขียนคำบรรยายสั้นๆ สำหรับแต่ละภาพลงในช่องที่กำหนดไว้ โดยกระบวนการเตรียมการและสำรวจจะทำการกับการสำรวจความชื่นชอบโดยใช้แบบสอบถามชุดเดียวกัน ซึ่งการสำรวจนี้มีจุดประสงค์คือต้องการทราบว่านักท่องเที่ยวเห็นอย่างไรหรือคิดอย่างไรกับภาพที่เห็น โดยเขียนคำบรรยายสั้นๆ ที่มาจากความคิดแวบแรก ซึ่งจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ข้อมูลการบรรยายภาพถูกวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจะมีการรวมกลุ่มคำบรรยายแยกตามประเด็นและนับความถี่เพื่อนำค่าประเด็นของคำบรรยายที่มีความถี่สูงสุดมาช่วยอธิบายการรับรู้ประกอบกับลักษณะที่ได้รับความชื่นชอบจากการวิเคราะห์ลักษณะที่ได้รับความชื่นชอบสูงและต่ำในส่วนแรก ซึ่งกรรมวิธีในลักษณะนี้สามารถได้คำอธิบายที่มีการพิสูจน์แล้วว่าเชื่อถือได้ และสอดคล้องกับการค้นพบของงานวิจัยในอดีต (Miller, 1984; Woods, 1995; Lekagul, 2002)

ในส่วนที่สามเป็นการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งเพื่อรวบรวมข้อมูลจากคนในชุมชนในเรื่องทัศนคติต่อชุมชนและการท่องเที่ยว ความต้องการทางกายภาพสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ สิ่งสำคัญในการประกอบธุรกิจ แนวโน้มและความต้องการของคนในชุมชนและความยินยอมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ในการสัมภาษณ์ได้เลือกตัวแทนจากประชากรที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้นำทางวิชาชีพหรือผู้นำองค์กร และผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการขนาดต่างๆ ได้แก่ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ จำนวนรวมทั้งสิ้น 7 คน โดยมีการบันทึกแถบเสียง ถอดเป็นบทสัมภาษณ์และสรุปเนื้อหาจากคำตอบ แยกตามประเด็นของคำถามเพื่อใช้ร่วมกับข้อมูลจากนักท่องเที่ยวในการสร้างคำแนะนำในการพัฒนา

จากนั้นจึงนำเอาข้อมูลทั้งสามส่วนมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้ได้ลำดับและแนวทางที่ภาครัฐควรดำเนินการพัฒนา โดยข้อมูลที่ได้จากการสำรวจนักท่องเที่ยวด้วยการสำรวจความชื่นชอบและวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ทำให้ทราบลักษณะทางกายภาพที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมาก-น้อย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการทำให้ทราบทัศนคติและความต้องการทางกายภาพของชุมชน หากนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบต่อลักษณะทางกายภาพหรือกิจกรรมบางประการอย่างมาก และผู้ประกอบการมีทัศนคติทางที่ดีต่อลักษณะทางกายภาพและกิจกรรมนั้นๆ การพัฒนาในแนวทางที่สอดคล้องก็ย่อมจะประสบความสำเร็จและยั่งยืน ดังนั้นภาครัฐควรจะรักษาให้คงอยู่ และส่งเสริมให้มีการพัฒนาขึ้น แต่หากนักท่องเที่ยวชื่นชอบลักษณะทางกายภาพน้อย และผู้ประกอบการมีทัศนคติไม่ดีต่อลักษณะทางกายภาพนั้น ภาครัฐควรพิจารณาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสิ่งนั้นๆ ซึ่งการพัฒนาในลักษณะนี้จะเป็นการพัฒนาด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์จากทั้งสองฝ่าย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสามารถแสดงได้ตามกลุ่มภาพที่ได้แยกไว้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับความชื่นชอบสูง ซึ่งแสดงลักษณะที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบในชุมชนวัดลายและกลุ่มที่ได้รับความชื่นชอบต่ำ ซึ่งแสดงลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบในชุมชนวัดลาย โดยจะมีการแสดงภาพและสรุปการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของผู้วิจัยถึงความหมายของบริเวณที่แสดง (คืออะไร) ลักษณะของภาพ (ประกอบด้วยอะไรบ้าง) และคำบรรยายหลักๆ ของนักท่องเที่ยว

ลักษณะที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบในชุมชนวัดลาย

ลักษณะที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบจะเห็นได้จากภาพที่ได้รับค่าเฉลี่ยความชื่นชอบสูง ดังจะเห็นได้ใน ตาราง 1 -ลักษณะที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบในชุมชนวัดลาย ซึ่งมีภาพทั้งหมด 5 ภาพ ประกอบด้วยภาพในส่วนผลิต 4 ภาพ (ภาพที่ 1, 2, 4 และ 5) และส่วนขาย 1 ภาพ (ภาพที่ 3) แสดงให้เห็น 2 ลักษณะที่ค่อนข้างชัดเจนคือ ส่วนการผลิต และส่วนร้านค้า ซึ่งภาพที่ได้รับความชื่นชอบสูงสุดเป็นภาพในส่วนการผลิต ซึ่งมีคนซึ่งกำลังทำกิจกรรมการผลิตเป็นองค์ประกอบหลักของภาพมีเครื่องมือและวัสดุในการผลิตเป็นองค์ประกอบรอง และองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ส่วนเก็บของ ต้นไม้ ภาพทั้งหมดในส่วนการผลิตจะอยู่ในอาคารหรือใต้ร่มเงาที่มีพื้นที่ไม่กว้างมาก ส่วนภาพที่แสดงให้เห็นการตกแต่งหน้าร้าน มีทางเข้าหน้าร้าน หรืออาคารร้านค้าเป็นองค์ประกอบหลัก โดยมีพืชพรรณที่ใช้ตกแต่งหน้าร้านเป็นองค์ประกอบรอง ซึ่งโดยหลักเป็นไม้กระถาง มีการจัดวางแบบทั้งที่เป็นระเบียบ (ภาพที่ 3) และไม่ค่อยเป็นระเบียบ (ภาพที่ 2, 4) โดยรวมแล้วทุกภาพจะมีลักษณะของพื้นดินอยู่ เช่น ลักษณะลานบ้าน มีของใช้วางอยู่ มีลักษณะและวัสดุพื้นดิน ได้แก่ ไม้ ไม้ไผ่ และองค์ประกอบตกแต่งบ้านเรือนทั่วๆ ไป เช่น ต้นไม้

หากเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏ พบว่าภาพที่เห็นกิจกรรมการผลิตชัดเจนที่สุด คือ ภาพที่ 1 ได้รับความชื่นชอบสูงที่สุด แต่ในขณะเดียวกันภาพที่เห็นกิจกรรมการผลิตชัดเจนแต่ไม่มีต้นไม้หรือร่มเงาไม้ (ภาพที่ 5) ได้รับความชื่นชอบน้อยกว่าภาพที่เห็นกิจกรรมการผลิตน้อยกว่าแต่มีต้นไม้หรือร่มเงาไม้ (ภาพที่ 2 และ 4) หากเปรียบเทียบกลุ่มภาพที่แสดงส่วนการผลิต (ภาพที่ 1, 2, 4 และ 5) กับภาพที่แสดงส่วนร้านค้า พบว่าภาพที่แสดงส่วนร้านค้า (ภาพที่ 3) ที่มีลักษณะเรือนไม้พื้นดิน มีหลังคามุงข้าว มีต้นไม้กระถางประดับหน้าร้าน (ภาพที่ 3) ได้รับความชื่นชอบมากกว่าภาพที่เห็นกิจกรรมการผลิตบ้างแต่อยู่ใต้หลังคาสังกะสี (ภาพที่ 4) และได้รับความชื่นชอบน้อยกว่าภาพที่เห็นกิจกรรมการผลิตบ้างแต่มีซุ้มแฝกอยู่บริเวณประตูบ้าน ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการผลิตเป็นองค์ประกอบที่ได้รับความชื่นชอบมากที่สุด รองลงไปคือร่มเงา ต้นไม้ วัสดุและลักษณะอาคารพื้นดิน และบรรยากาศตกแต่งแบบพื้นดิน

ตาราง 1 ลักษณะที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบในชุมชนวัวลาย

ลำดับ	ภาพข้อมูลภาพ	การวิเคราะห์
1		บริเวณที่แสดง: ส่วนผลิตในครัวเรือน ลักษณะของภาพ: กิจกรรมการผลิตซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการผลิตสินค้าภาษาะ ได้ร่มเงาไม้ มีกระบุงไม้ไผ่เป็นอุปกรณ์ ลานโล่งได้ร่มเงาไม้ คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: craftsman, authentic, green, workshop Title SP04 Mean 3.50 SD. 0.97
2		บริเวณที่แสดง: ส่วนผลิตในครัวเรือน ลักษณะของภาพ: หน้าประตูรั้ว มีซุ้มแฝก มีต้นไม้กระถางประดับทั้งหน้าบ้านและในบ้าน ต้นไม้มีทั้งไม้ใบและไม้ดอก ส่วนใหญ่ของภาพเป็นรั้ว คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: tree, home, welcoming, invited shadow, shady, entrance Title SP01 Mean 3.37 SD. 0.92
3		บริเวณที่แสดง: ส่วนร้านค้าริมถนนสายหลัก ลักษณะของภาพ: เรือนไม้พื้นดิน มีหลังคามุงจั่ว มีต้นไม้กระถางประดับหน้าร้าน ส่วนแสดงสินค้าอยู่หน้าร้าน อยู่ติดถนนสายหลัก มีบาทวิถีทาสีขาว-แดง (ห้ามจอด) มีป้ายบอกสถานที่บนบาทวิถี มีป้ายบอกชื่อร้านทั้งสองภาษา ด้านข้างเป็นอาคารสูงไม่เกินสองชั้นแต่ตรอน คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: traditional building, wooden building Title SS03 Mean 3.16 SD. 0.93
4		บริเวณที่แสดง: ส่วนผลิตในครัวเรือน ลักษณะของภาพ: พื้นที่นั่งได้ร่มเงาชายคาอาคารที่ติดกับตัวบ้าน มีไม้กระถางประดับด้านหน้า กำลังผลิตสินค้าหัตถกรรม หลังคาโครงสร้างไม้ ใช้สังกะสีมุง คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: green, plant, garden Title SP02 Mean 3.15 SD. 0.96
5		บริเวณที่แสดง: ส่วนผลิตในครัวเรือน ลักษณะของภาพ: กิจกรรมการผลิตหัตถกรรมขนาดเล็ก มีอุปกรณ์สำหรับการผลิตไม่มากนัก มีร่มเงา สถานที่เล็กและแคบเป็นซอกเล็ก ส่วนใหญ่เป็นที่เก็บของและรถเข็น ส่วนหนึ่งของภาพมีรั้วลวดลาง คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: handmade, private home, kitchen, cooking, noodle Title SP03 Mean 3.12 SD. 1.09

ผลของการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นไปในทางเดียวกันคือภาพที่ 1 และภาพที่ 5 นักท่องเที่ยวรับรู้ว่ามีกิจกรรมการผลิต (craftsman, workshop, handmade) โดยเฉพาะภาพที่ 1 นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงลักษณะที่เป็นของแท้และดั้งเดิม (Authentic) และภาพที่ 2 และภาพที่ 4 นักท่องเที่ยวรับรู้ว่ามีต้นไม้ (tree, green, plant, garden) และร่มเงา (shadow, shady) ภาพที่ 3 นักท่องเที่ยวรับรู้ว่าเป็นอาคารพื้นถิ่น (traditional building) และอาคารไม้ (wooden building) และในภาพที่ 2 และภาพที่ 5 นักท่องเที่ยวรับรู้ว่าเป็นบริเวณบ้านส่วนตัว (home, private home) ซึ่งทั้งหมดนี้ตรงกับผลการวิเคราะห์ทางกายภาพ

ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบในชุมชนวัวลาย

ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบจะเห็นได้จากภาพที่ได้รับค่าเฉลี่ยความชื่นชอบต่ำ ดังจะเห็นได้ใน ตาราง 2 - ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบในชุมชนวัวลาย ซึ่งมีภาพทั้งหมด 5 ภาพ ประกอบไปด้วยภาพในส่วนร้านค้า 2 ภาพ และภาพในส่วนอื่นๆ อีก 3 ภาพ จากการวิเคราะห์ภาพทั้งหมดจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบหลักที่เห็นได้จากทุกภาพคือถนนสายหลักของย่านวัวลาย (ถนนวัวลาย) ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนพื้นถนนคอนกรีตและส่วนทางเดินเท้าริมถนนที่เป็นคอนกรีตและอยู่กลางแดด องค์ประกอบรอง ได้แก่ อาคารที่อยู่ริมถนน ชุมทางเข้าถนนและองค์ประกอบย่อยอื่นๆ ได้แก่ ป้ายจราจร ป้ายประชาสัมพันธ์ และเสาไฟฟ้า ลักษณะร่วมที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจน คือ การกีดขวางทางเดินเท้าริมถนน เช่นรถจักรยานยนต์ที่จอดบนทางเท้า (ภาพที่ 1) รถยนต์จอดคร่อมบนทางเท้า (ภาพที่ 2) รถจักรยานที่จอดคร่อมบนทางเท้า (ภาพที่ 3) ป้ายประชาสัมพันธ์วางพียงกำแพงบนทางเท้า (ภาพที่ 4) โดยทั่วไปแล้วทุกภาพมีลักษณะของพื้นที่โล่งค่อนข้างกว้าง ภายนอกอาคารและอยู่กลางแดด

ภาพที่ 1, 2 และ 3 เป็นภาพที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบมากที่สุด พบว่ามีลักษณะพื้นที่ถนนกลางแจ้งที่มีแสงแดดจ้า ไม่มีผู้คนหรือกิจกรรมให้เห็น และมีรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์จอดบนทางเท้า ไม่มีองค์ประกอบลักษณะพื้นถิ่นปรากฏให้เห็น และมีต้นไม้ไม่พอ ส่วนภาพที่ 3 มีลักษณะพื้นถิ่นค่อนข้างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบจะเห็นว่านักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบภาพที่ไม่มีองค์ประกอบของต้นไม้มากกว่าภาพที่มีลักษณะพื้นถิ่น ซึ่งพบในภาพที่ 4 และ 5 เช่นเดียวกันทั้งสองภาพ มีพื้นที่ถนนคอนกรีตเช่นเดียวกัน มีองค์ประกอบของต้นไม้และมีลักษณะสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นในภาพอยู่บ้างเหมือนกัน แต่ภาพที่ 4 ได้รับความชื่นชอบน้อยกว่าภาพที่ 5 เพราะภาพที่ 4 ไม่มีกิจกรรมหรือผู้คนผ่านไปมา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบจะเป็นบริเวณคอนกรีตโล่งกว้างมากที่สุด จากนั้นจะเป็นการที่ภาพไม่มีผู้คนและกิจกรรม การมีสิ่งกีดขวางเกาะเกาะและการขาดร่มเงา ต้นไม้ และลักษณะพื้นถิ่น

ผลของการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ภาพที่ 1 และภาพที่ 2 นักท่องเที่ยวรับรู้ว่าเป็นถนนคอนกรีต (street, cement) ที่โล่ง (empty, clean) ร้อน (hot, sunny) ไม่มีผู้คน (no people, not lively) ซึ่งตรงกับผลการวิเคราะห์ลักษณะกายภาพและภาพที่ 3 และภาพที่ 4 นักท่องเที่ยวรับรู้ว่าเป็นบ้าน (house, old house) ซึ่งเป็นลักษณะพื้นถิ่นที่ปรากฏและภาพที่ 5 นักท่องเที่ยวรับรู้ว่ามีรถและการจราจรเป็นจำนวนมาก (many cars, many street, too much traffic) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ทางกายภาพ นอกจากนั้นนักท่องเที่ยวยังบรรยายลักษณะการปิดตายของบ้านในภาพที่ 4 ว่าไม่เชิญเชิญ (uninvited) และเห็นว่าภาพแรกน่าเบื่อ (boring) ซึ่งเป็นการแสดงออกทางลบถึงความไม่ชื่นชอบ ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวได้เห็นและรู้สึกไม่ชื่นชอบกับองค์ประกอบต่างๆ ดังที่กล่าวถึงในการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ

ในการสรุปโดยรวมสามารถอธิบายลักษณะร่วมที่ทำให้นักท่องเที่ยวชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบส่วนต่างๆ ของชุมชนวัวลาย ได้ดังนี้

1. กิจกรรมการผลิตสินค้าศิลปหัตถกรรมและผู้คนประกอบกิจกรรมต่างหรือผ่านไปมาช่วยเพิ่มชีวิตชีวา เป็นปัจจัยรองที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบที่สุด ในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวไม่ชอบบริเวณที่ไม่มีกิจกรรมไม่มีผู้คนผ่านหรืออาคารที่ดูเหมือนปิดตาย
2. พืชพรรณไม้ประดับ จากต้นไม้และพืชพรรณที่ปรากฏอยู่ในภาพบ้านและร้านค้าต่างๆ การตกแต่งด้านหน้าด้วยไม้กระถางหรือต้นไม้ปลูก เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ
3. บรรยากาศและอาคารที่มีลักษณะพื้นถิ่นได้แก่ ไม้ไผ่คา และภาพอาคารที่ใช้วัสดุพื้นถิ่นได้แก่ ไม้สีธรรมชาติ และรูปแบบที่แสดงความเป็นพื้นถิ่นได้แก่หลังคาจั่ว เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบเช่นกัน
4. นักท่องเที่ยวชื่นชอบบริเวณที่มีร่มเงาและบรรยากาศที่ร่มรื่นจากการอยู่ใต้ชายคา หรือร่มไม้ซึ่งให้ความรู้สึกร่มเย็นในทางตรงกันข้าม ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชอบมากที่สุดคือ ลักษณะพื้นที่ซึ่งเป็น คอนกรีตผืนใหญ่ อยู่ท่ามกลางแดดร้อน และอยู่ริมถนนสายหลักซึ่งรวมถึงการมีจราจรที่วุ่นวายและมีรถยนต์จอดกีดขวางทางเดิน

ผลของการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนวัวลาย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำวิชาชีพ จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 1 คน และกลุ่มผู้ประกอบการจำนวน 4 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 7 คน โดยสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในด้านประวัติความเป็นมาของชุมชนและความภาคภูมิใจด้านความเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน ด้านทัศนคติและมุมมองต่อชุมชน ด้านการท่องเที่ยว และด้านการสนับสนุนของภาครัฐสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบในชุมชนวัวลาย

ลำดับ	ภาพข้อมูลภาพ	การวิเคราะห์
1		บริเวณที่แสดง: ส่วนชาย (ร้านค้าขนาดใหญ่ติดกับถนนหลัก) ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบ: ถนนคอนกรีต แดดร้อน มีรถจักรยานยนต์จอดอยู่บนทางเท้า ไม่มีผู้คนผ่านไปมา คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: hot, empty, cement, no people, sunny, not lively, street, boring
	Title SS01 Mean 2.49 SD. 0.91	
2		บริเวณที่แสดง: ส่วนอื่นๆ (ถนนหลัก) ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบ: ถนนคอนกรีต แดดร้อน มีรถจักรยานยนต์จอดอยู่บนทางเท้า ไม่มีผู้คนผ่านไปมา คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: street, clean, sunny, hot
	Title SM04 Mean 2.52 SD. 0.98	
3		บริเวณที่แสดง: ส่วนชาย (ร้านค้าขนาดใหญ่มุมถนนหลักกับถนนรอง) ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบ: ถนนคอนกรีต แดดร้อน มีรถจักรยานยนต์จอดอยู่บนทางเท้า ไม่มีผู้คนผ่านไปมา คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: corner, old house, silver shop
	Title SS04 Mean 2.55 SD. 0.93	
4		บริเวณที่แสดง: ส่วนอื่นๆ (อาคารอื่นๆ ริมถนนหลัก) ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบ: อาคารชั้นเดียวดูปิด ถนนคอนกรีต แดดร้อน มีป้ายวางตะแคงอยู่บนทางเท้า ไม่มีผู้คนผ่านไปมา คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: close, uninvited, house
	Title SM03 Mean 2.55 SD. 0.96	
5		บริเวณที่แสดง: ส่วนอื่นๆ (ถนนหลักและซุ้มทางเข้า) ลักษณะที่นักท่องเที่ยวไม่ชื่นชอบ: ซุ้มทางเข้าหลังคามุงกระเบื้องย่อมุมมีมุขจั่ว ถนนกว้าง แดดร้อน มีรถผ่าน มีราวจราจร คำบรรยายจากนักท่องเที่ยว: many cars, many street, too much traffic, entrance
	Title SM02 Mean 2.63 SD. 1.06	

1. ด้านประวัติความเป็นมาของชุมชนและความภาคภูมิใจ
 - มีประวัติและเรื่องราวที่ภูมิใจจะนำเสนอ
 - มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเชียงใหม่
 - มีความภาคภูมิใจในฝีมือทางศิลปหัตถกรรมของตัวเอง ซึ่งมีแหล่งนี้มีการพัฒนาและสืบทอดตามรุ่นต่างๆ
2. ด้านความเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน
 - มีการพัฒนาการผลิตให้ทันสมัยขึ้น
 - เห็นความเปลี่ยนแปลงการประกอบการไปสู่ความเป็นธุรกิจมากขึ้น
 - พบว่าชาวต่างชาติ และการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างรายได้
3. สถานการณ์ชุมชนในปัจจุบัน
 - ดำเนินธุรกิจกับทั้งชาวไทยและต่างชาติ
 - มีรูปแบบทางการค้าทั้งแบบขายปลีกที่ร้านและขายส่งหรือตามสั่ง
 - สถานการณ์ทางการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากเทศกาลท้องถิ่นมากกว่า เช่น ปีใหม่ เกษียณอายุราชการ
 - ยังมีความสามัคคี ไปด้วยกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน
 - รับรู้ว่ามีเคตเติบโตหนาแน่นขึ้น แต่สภาพแวดล้อมโดยส่วนใหญ่ยังอยู่ในเกณฑ์ดี
 - มีปัญหาบ้างทางด้านความแออัด มลภาวะ และสาธารณูปโภคที่ยังไม่ดี
 - มีปัญหาทางการจราจรติดขัดและขาดแคลนที่จอดรถบ้าง โดยเฉพาะรถนักท่องเที่ยว
4. ความต้องการต่อชุมชนในอนาคต
 - ต้องการยกระดับให้เป็นที่รู้จักว่าเป็นศูนย์ธุรกิจหัตถกรรมระดับจังหวัดเชียงใหม่หรือระดับภาคเหนือ
 - ต้องการให้มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าและลดการแข่งขันเรื่องราคา โดยอาจมีการกำหนดราคากลางหรือควบคุมราคาสินค้าไม่ให้สูงเกินไป มีการพัฒนาคุณภาพและมีการรับรองจากกรมการหรือทางภาครัฐ
 - อยากให้มีชุมชนที่เข้มแข็งมีความร่วมมือกันและมีการกระจายรายได้ในชุมชน
 - อยากให้มีการเน้นวัฒนธรรมท้องถิ่น รูปแบบอาคารที่กลมกลืนกันและการพัฒนาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม เช่น ต้นไม้ ถนน ที่จอดรถและการรักษาความสะอาด
 - มีความต้องการการพัฒนาด้านกายภาพสูง แต่ต้องมาจากภาครัฐ ทั้งงบประมาณและการจัดการ และต้องแสดงให้เห็นชุมชนรับทราบและเข้าใจก่อนที่จะลงมือพัฒนา
 - คิดว่ามีความเป็นไปได้ในการพัฒนาทางด้านกายภาพในพื้นที่ส่วนบุคคลมีน้อย จึงควรพัฒนาพื้นที่สาธารณะก่อนเป็นอันดับแรก

5. ด้านการท่องเที่ยว

- คิดว่าการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักที่ส่งเสริมให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น
 - มีความเห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้านเป็นชาวไทยและต่างประเทศพอๆ กัน และมักเป็นการมาเองไม่ใช่เป็นกลุ่มทัวร์ และตั้งใจมาซื้อของมากกว่าการเยี่ยมชม
 - ยังไม่มีการจัดรูปแบบการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เป็นขั้นตอน
 - สามารถมีการนำเสนอกระบวนการผลิตด้านนักท่องเที่ยวต้องการชมแต่ไม่ต้องการถูกเลียนแบบสินค้า
- #### 6. ด้านการสนับสนุนของภาครัฐ
- รับรู้ว่าภาครัฐยังไม่มีการเตรียมพร้อมเรื่องการรองรับการท่องเที่ยว ขาดการวางแผนพัฒนาทางด้านกายภาพที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้
 - มีความคิดเห็นว่าการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐได้แก่ หน่วยงานท้องถิ่นและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่ยังไม่เพียงพอ
 - มีความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ลักษณะกายภาพที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบและการสรุปผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำอาชีพ ทำให้สามารถสังเคราะห์เปรียบเทียบและจัดทำข้อเสนอแนะเป็นแนวทางพัฒนาสำหรับภาครัฐตามประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1: นักท่องเที่ยวชื่นชอบการมีกิจกรรมการผลิตและผู้คน ในขณะที่ตัวชุมชนสามารถมีความภูมิใจและยินยอมที่จะนำเสนอกระบวนการผลิตด้านนักท่องเที่ยวต้องการชม แต่ไม่ต้องการถูกเลียนแบบสินค้าและผู้ผลิตได้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตที่ทันสมัยขึ้นจากสิ่งที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบและความต้องการของชุมชนสามารถจัดการให้สอดคล้องกันได้โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวต้องการเห็นกิจกรรมการผลิตนั้น เป็นความต้องการที่จะเห็นลักษณะของแท้และดั้งเดิม (Authentic) สามารถพัฒนาโดยจัดกิจกรรมการผลิตที่เป็นกระบวนการแบบดั้งเดิม ซึ่งกิจกรรมการผลิตนี้เป็นสิ่งที่ถูกค้นพบไปแล้ว ไม่ใช่เป็นสิ่งที่พัฒนาใหม่อีกทั้งรูปแบบดั้งเดิมซึ่งได้รับการเผยแพร่จนเป็นที่รู้จักกันทั่ว เช่น การผลิตขันเงิน เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการพบลักษณะของแท้และดั้งเดิมในการผลิตเครื่องเงินได้ และสามารถจัดปัญหาการถูกเลียนแบบได้โดยเฉพาะรูปแบบของสินค้าที่กระบวนการผลิตสมัยใหม่และงานสร้างสรรค์ก็ยังคงรักษาไว้ได้ จากข้อสรุปดังกล่าวสามารถเสนอแนะได้ว่าภาครัฐควรส่งเสริมกิจกรรมการแสดงฝีมือการผลิตโดยร่วมมือกับชุมชนจัดหาพื้นที่สำหรับแสดงกิจกรรมการผลิตเครื่องเงินแบบที่มีลักษณะของแท้และดั้งเดิม (Authentic) ในสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะอาคารและวัสดุแบบพื้นถิ่นซึ่งเป็น

ส่วนหนึ่งของการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และควรมีการนำเสนอเรื่องราวสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ด้วย

ประเด็นที่ 2: นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบลักษณะที่ร่มรื่นหรือมีร่มเงา เมื่อนำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า อยากให้มีการเน้นวัฒนธรรมท้องถิ่นรูปแบบอาคารที่กลมกลืนกันและการพัฒนาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม เช่น ต้นไม้ ถนน ที่จอดรถและการรักษาความสะอาดและมีความเห็นว่าการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ต้องมาจากภาครัฐทั้งงบประมาณและการจัดการและต้องแสดงให้เห็นชุมชนรับทราบและเข้าใจก่อนที่จะลงมือพัฒนา จากข้อสรุปดังกล่าวสามารถเสนอแนะได้ว่าภาครัฐควรพัฒนาสภาพแวดล้อมสาธารณะก่อนเป็นอย่างแรกและต้องรับผิดชอบทั้งงบประมาณ และการจัดการ และต้องแสดงให้เห็นชุมชนรับทราบและเข้าใจก่อนที่จะสอดคล้องกับหลักการของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมนั้นควรเริ่มจากการจัดการภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมพื้นที่สาธารณะ ถนน ทั้งที่ติดคอนกรีตและลาดยาง ให้ร่มรื่นและมีร่มเงาก่อน ซึ่งเป็นโครงการที่สามารถพัฒนาได้ในระยะสั้นและเมื่อพัฒนาเสร็จแล้วจะเพิ่มความชื่นชอบให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

ประเด็นที่ 3: นักท่องเที่ยวชอบและอยากเห็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสินค้าศิลปหัตถกรรมของชุมชน เห็นได้จากการที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบพื้นที่การผลิตและค้าขาย แต่ไม่ชื่นชอบพื้นที่อื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น ถนน และอาคารต่างๆ ไปที่ที่ไม่มีกิจกรรมหรือลักษณะพื้นถิ่น ส่วนชุมชนอยากให้รูปแบบอาคารที่กลมกลืนกันเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดลักษณะร่วมที่จะเป็นเอกลักษณ์ของย่านวิวาลัย ซึ่งภาครัฐสามารถสนับสนุนให้เกิดกิจการเครื่องเงินให้มากขึ้นทั้งการผลิตและจำหน่าย เพื่อให้เกิดพื้นที่ที่มีความเป็นย่านเครื่องเงินอย่างชัดเจน และมีความหนาแน่นของกิจกรรมที่สามารถดึงดูดลูกค้าได้ อีกทั้งยังสามารถทำแผนพัฒนาเชิงเสนอแนะแนวทาง (Guidelines) สำหรับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบของอาคารให้มีลักษณะพื้นถิ่นเดิมๆ ที่กลมกลืนกัน ซึ่งต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก

ประเด็นที่ 4: ในการพัฒนาเพื่อธุรกิจและการท่องเที่ยวย่อมมีความจำเป็นที่จะพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการให้สามารถรองรับกิจกรรมและนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในพื้นที่ โดยเฉพาะการเข้าถึงซึ่งนอกจากการเดินทางแล้ว ยังต้องการระบบขนส่งสาธารณะสำหรับผู้มาจากบริเวณที่ห่างไกล และความต้องการที่จอดรถเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งต้องการการแก้ปัญหาในระดับมหภาคจากการสำรวจพบว่าผู้ที่เข้ามาจับจ่ายสินค้าโดยมากเป็นการมาด้วยตนเองเอง ไม่ใช่เป็นกลุ่มทัวร์ ซึ่งแนวโน้มของความต้องการที่จอดรถเป็นลักษณะส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ดังนั้นการจัด

ที่จอดรถให้เพียงพอกับความต้องการปัจจุบันอาจไม่เพียงพอ กับความต้องการในอนาคตได้ ซึ่งแนวทางการใช้ระบบขนส่งมวลชนอาจแก้ปัญหานี้ได้ดีกว่า ดังนั้นการจัดให้มีระบบขนส่งมวลชนเข้าถึงในพื้นที่ โดยเฉพาะจุดหยุดรถควรจะสอดคล้องกับลำดับและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน การจัดระเบียบการเดินรถและจัดให้มีที่จอดรถจะสามารถสนับสนุนชุมชนให้สามารถดำเนินธุรกิจเครื่องเงินและการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว การเตรียมการเพื่อรองรับการเติบโตทางด้านธุรกิจ เช่น ความต้องการยกระดับให้เป็นศูนย์ธุรกิจหัตถกรรมระดับจังหวัดเชียงใหม่หรือระดับภาคเหนือ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้า เป็นต้น เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องการการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของแผนธุรกิจ (Business Plan) และเป็นความต้องการของชุมชนที่จะยกระดับผลงาน และธุรกิจเครื่องเงิน ส่วนปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในย่านวิวาลัยคือการไม่สืบทอดการทำเครื่องเงินอันเนื่องมาจากรายได้ที่ไม่แน่นอนนั้น หากการพัฒนาสามารถทำให้ธุรกิจเครื่องเงินมีความสำคัญ มีรายได้สูงและแน่นอนขึ้น จะแก้ปัญหาการไม่สืบทอดการทำเครื่องเงินของคนในชุมชนได้

สรุป

จากผลการวิจัยซึ่งได้ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจความชื่นชอบและวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ร่วมกับผลการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ประกอบการหลายฝ่าย สามารถนำลักษณะที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ และความต้องการของชุมชนที่สอดคล้องกันและเหมาะสมกับการจัดทำโครงการเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงย่านวิวาลัยทำให้ได้ข้อเสนอแนะได้แก่

- 1) การส่งเสริมให้มีกิจกรรมการผลิตภายในย่านวิวาลัย
- 2) การพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่สาธารณะ ให้ร่มรื่น สะอาด สวยงามและมีคุณภาพ
- 3) การส่งเสริมลักษณะภาพรวมของชุมชนเครื่องเงินที่กลมกลืนและเป็นเอกลักษณ์ และ
- 4) การพัฒนาสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ รวมถึงยกระดับธุรกิจเครื่องเงิน ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่กล่าวมานี้จะสามารถแก้ปัญหา และส่งเสริมให้ชุมชนวิวาลัย เป็นชุมชนผู้ผลิตเครื่องเงินที่มีคุณภาพ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในเมืองเชียงใหม่ และเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศหรือผู้ให้เงินทุนสนับสนุน

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องเส้นทางการท่องเที่ยวแบบจับจ่ายสินค้าศิลปหัตถกรรม (Art and Craft Shopping Routes) ชุดโครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ISBN 974-656-444-7

บรรณานุกรม**ภาษาไทย**

- จิราวรรณ กาวิละ. 2544. ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545 รายงานฉบับย่อยสำหรับผู้บริหาร โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). <http://www.tat.or.th/tat/masterplan/> อ้างเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2545.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. 2541. พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม: มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผนพิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ เขต 1. 2546. สถิตินักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. (เอกสารเผยแพร่).

ภาษาอังกฤษ

- Kaplan, R., & Kaplan, S. 1995. The Experience of Nature: A Psychological Perspective. Ann Arbor, Michigan: Ulrich's Bookstore.
- Kaplan, S., & Kaplan, R. 1983. Cognition and Environment: Functioning in an Uncertain World. Ann Arbor, Michigan: Ulrich's Bookstore.
- Lekagul, A. 2002. Toward Preservation of the Traditional Marketplace: A Preference Study of Traditional and Modern Shopping Environment in Bangkok, Thailand. Unpublished Doctoral Dissertation. Blacksburg, Virginia: Virginia Tech.
- McIntosh, R. W., Goeldner, C. R., & Ritchie, B. 1995. Tourism: Principles, Practices, and Philosophies. New York: John Wiley.
- Miller, P. A. 1984. Visual Preference and Implications for Coastal Management: A Perceptual Study of the British Colombia Shoreline. Unpublished Doctoral Dissertation, Ann Arbor: University of Michigan.
- Rapoport, A. 1990. The Meaning of the Built Environment: A Nonverbal Communication Approach. Tucson: The University of Arizona Press.
- Woods, J. D. 1995. Environmental Factors that Influence Preference and Price Perceptions of Commercial Landscapes and Storefronts. Unpublished Doctoral Dissertation, Blacksburg, Virginia: Virginia Tech.